

Het duizendjarige rijk (Openbaring 20:1-6)

> Introductie: een chiliastische uitleg van Openbaring 20

In de openbaring van Jezus Christus Zijn gemeente laat God ons iets zien van wat er voorafgaat aan Christus' definitieve verschijning in heerlijkheid. In Openbaring 20 doet Hij dit door Zijn gemeente in de verdrukking en vervolging een hoopvol perspectief te bieden van vrede en bloei van de Kerk (en Israël). Bij het lezen van dit hoofdstuk moeten we beseffen dat Christus de aangevochten gelovigen bemoedigt door dit visioen. Daarmee is dit hoofdstuk allereerst en voluit evangelie dat we gekregen hebben om in de gemeente te bestuderen en troost uit te putten (Openbaring 1:3 en 19). Openbaring 20 is geschreven om houvast te vinden.

Tegelijkertijd is er in de Bijbel geen hoofdstuk waar meer discussie en verwarring over is (geweest) dan Openbaring 20. In dit hoofdstuk wordt namelijk voor de enige keer in de Bijbel expliciet gesproken over het zogenaamde duizendjarige rijk. In de christenheid is daar verschillend over gedacht en staat de volgende vraag centraal: komt er een duizendjarig rijk? De groep die deze vraag bevestigend beantwoordt, wordt chiasmie of millennialisme genoemd. Het woord 'chiasmie' is afgeleid van het Griekse 'chilioi' (χιλιοι), dat duizend betekent. Millennialisme is afgeleid van het Latijnse 'mille', dat eveneens duizend betekent. Beide woorden betekenen dus hetzelfde en verwijzen naar de verwachting van een duizendjarig rijk. Dit betekent echter niet dat iedereen die in een duizendjarig rijk gelooft dezelfde visie heeft op het duizendjarige rijk. Ruwweg zijn er twee stromingen, die hieronder worden behandeld.

1. Het pre-chiasmie of eigenlijke chiasmie

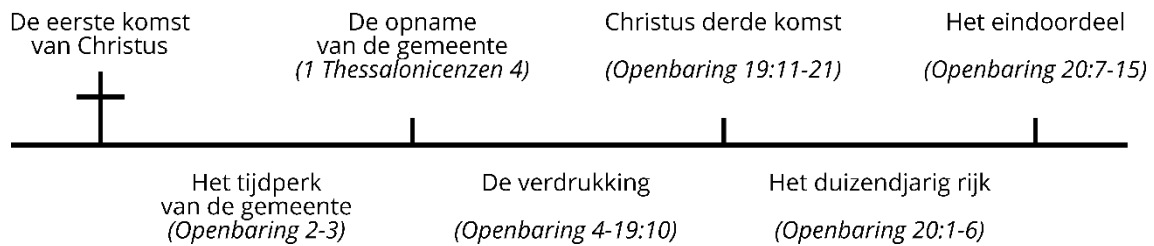
Deze benadering beschouwt Openbaring 20 als profetie voor de toekomst. Er zal een moment komen dat Christus Zijn vrede rijk hier op aarde zal vestigen. Het woord 'pre' in de benaming van deze stroming betekent 'voor'. Dit wijst erop dat aanhangers van dit gedachtegoed denken dat Christus voor het aanbreken van het duizendjarige rijk lichamelijk en in zichtbare glorie op aarde zal verschijnen (Openbaring 19). Bij deze komst zal Hij de satan binden (Openbaring 20:1) en zal Hij met Zijn voeten op de Olijfberg staan en in Sion regeren (vergelijk Jesaja 2 en Zacharia 14). Vele oudtestamentische beloften zullen in vervulling gaan, doordat Christus zal regeren op de troon van David (te denken valt hierbij aan Jesaja 65). Openbaring 20 is daarbij een soort raamwerk waarbinnen veel onvervulde profetieën haar vervulling vinden. Dit duizendjarige rijk is een soort tussenfase in de geschiedenis tussen de wereld waarin wij leven en de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, die eeuwig zal bestaan.

Het gedachtegoed van het pre-chiasmie, waarbinnen er weer verschillende visies zijn, komt veelvuldig naar voren in evangelische kringen. Een bekende, hedendaagse aanhanger hiervan is dr. Willem Jan Ouweneel. In zijn boek 'De toekomst van God' wordt duidelijk dat deze visie niet alleen invloed heeft op de lezing van Openbaring 20, maar heel het Bijbelboek Openbaring. De zeven brieven uit Openbaring 2 en 3 staan volgens hem symbool voor zeven tijdperken van de kerk. Momenteel bevinden we ons aan het einde van Openbaring 3. Alles vanaf Openbaring 4 zijn profetieën over de toekomst. De profetieën zullen plaatsvinden nadat Christus gekomen is om de gemeente op te nemen (1 Thessalonicenzen 4).¹ Na deze opname van de gemeente gaat de geschiedenis op aarde verder. Er zal een tijd aanbreken van grote verdrukking (Openbaring 4-19). In deze tijd zal de opgenomen gemeente het bruiloftsfeest zeven jaar lang met

¹ Opvallend aan deze visie is dat Christus op drie momenten in de geschiedenis naar deze aarde komt: allereerst met Kerst, daarnaast bij het opnemen van de gemeente en tot slot om met de gemeente naar deze aarde terug te keren.

Christus viert in de hemel (Openbaring 19). Aan het einde van deze verdrukking komt Christus terug in Zijn zichtbare heerlijkheid om als Messias te regeren. Er is hierbij een opstanding die uit twee fasen bestaat. De rechtvaardigen staan op voor het vreedrijk. De goddelozen zullen pas opstaan bij het eindoordeel.

Dit vreedrijk houdt kortgezegd in dat de boze in de boeien wordt geslagen en niets meer voor het zeggen heeft (Openbaring 20:1). De verhoogde Christus zal vanuit Jeruzalem over Zijn volk Israël en de volken van deze aarde regeren. Hij zal een rijk stichten van shalom en vrede. Na dit vreedrijk zal de satan nog een keer losgelaten worden en zal de grote eindfinale van de geschiedenis plaatsvinden, waarin Christus definitief zal overwinnen (Openbaring 20:7).

Afbeelding 1: Het verloop van de wereldgeschiedenis vanaf Kerst volgens het pre-chiliasme

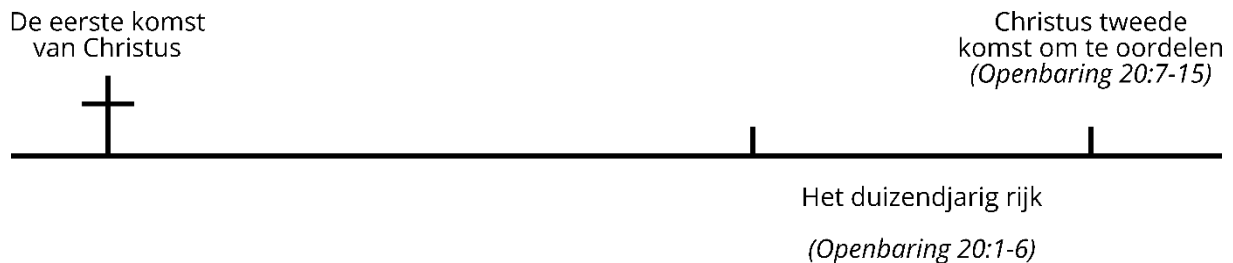
2. Het post-chiliasme

Het verschil tussen het pre-chiliasme en het post-chiliasme is dat Christus volgens het post-chiliasme past terugkeert na (post betekent na) het duizendjarige rijk. Het duizendjarige rijk gaat daarmee vooraf aan de wederkomst van Christus. Het duizendjarige rijk wordt in deze visie vooral als iets geestelijks gezien. Het zal een tijd zijn waarin het evangelie voor een grote meerderheid van de mensen tot behoud zal leiden. Er zal een tijd aanbreken waarin geloof, rechtvaardigheid en vrede de overhand zullen hebben onder de volken, waarbij Israël in het middelpunt zal staan. Dit laatste vormt een belangrijk onderdeel van het post-chiliasme. Aan het begin van het duizendjarige rijk zal de bekering van de joden plaatsvinden. De gehele Joodse natie zal de Heere Jezus erkennen als de ware en enige Messias. Ze zullen zich tot Hem bekeren, Hem liefhebben en Hem eren. Hierdoor zal de kerk van de heidenen een glorieus tijd beleven als nooit tevoren. De kennis van Jezus, de liefde voor Hem en de ijver voor Hem zullen zo groot zijn in de Joodse natie, dat de heidenen massaal tot geloof zullen komen (Zacharia 8:23).

De vervulling van deze belofte ligt in de toekomst. Eerst moet het rijk van de antichrist tenondergaan. De kerk staat daarna een mooie tijd op aarde te wachten. Het evangelie zal zegevierend en onenigheid in de kerk zal verdwijnen. Met lust zal Gods Woord onderzocht worden. Veel oudtestamentische profetieën zullen in vervulling gaan (Jesaja 66, Ezechiël 47 en Zacharia 14). De koninkrijken van de aarde die eerst tegen de kerk streden, zullen de kerk nu steunen. Dit tijdperk zal aanbreken, omdat de satan geboeid zal worden en de kerk met Christus zal regeren. Christus daalt daarbij in tegenstelling tot bij de visie van het pre-chiliasme niet samen met Zijn gemeente af vanuit de hemel in Zijn menselijke natuur. Er is daarbij dus geen opstanding van de heiligen aan het begin van het duizendjarige rijk. Ook de opnamegedachte ontbreekt vaak in deze visie.

Deze uitleg van Openbaring 20 wordt veelvuldig verkondigd door de Nadere Reformatie en het puritanisme. Ook hierbij zijn er weer verschillen met betrekking tot de exacte invulling van de visie. Een bekende vertegenwoordiger van deze visie is Wilhelmus à Brakel. Vol verwachting en verlangen schrijft hij over deze tijd in het derde deel van zijn boek 'De redelijke godsdienst'. Hij schrijft daarin over een heerlijke staat van de kerk waarin Gods genade in rijke mate wordt uitgedeeld; een tijd waarin de antichrist vernietigd zal zijn en de macht van de duivel

is beteugeld. De vijandschap tegen Christus' gemeente zal helemaal verbroken worden. In tegenstelling tot aanhangers van het pre-chiliasme gelooft hij niet in een herbouw van de tempel. De joden die tot geloof zullen komen, zullen lid worden van de kerk en ze zullen uitblinken in kennis en liefde voor Christus. Dit heeft volgens Wilhelmus à Brakel niet alleen geestelijke, maar ook lichamelijke gevolgen. Er zal een uitzonderlijke vruchtbaarheid zijn van de aarde en een overvloed aan levensmiddelen. Hoewel er nog rijken en armen zullen zijn, zullen de rijken goed voor de armen zorgen.

Afbeelding 2: Het verloop van de wereldgeschiedenis vanaf Kerst volgens het post-chiliasme

Samengevat is het kenmerk van beide visies dat Christus of vanuit de hemel of vanuit Jeruzalem een periode van duizend jaar in vrede en gerechtigheid over deze aarde zal regeren. Allen die gestorven zijn, zullen op deze aarde (pré-chiliasme) of vanuit de hemel (post-chiliasme) met Christus regeren, hetgeen verbeeld wordt door de tronen waar de gelovigen op zitten (Openbaring 20:4). In plaats van dat ze onder de voet worden gelopen, zullen zij het in deze wereld samen met Christus voor het zeggen hebben.

> Een persoonlijke voetnoot

De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat ik persoonlijk in geen van beide visies geloof. Ik denk niet dat het duizendjarige rijk zal plaatsvinden als een afgebakende periode in de wereldgeschiedenis.

Voordat ik hier verder op inga, wil ik met een voorbeeld iets illustreren. Ik heb twee goede vrienden van wie er één in het duizendjarige rijk gelooft. De ander gelooft echter niet in een dergelijk vreedrijk en dan op het laatst nog een hevige strijd met een beslissende finale. Ze hebben het daar vaak over met elkaar, waarbij beiden zo hun argumenten hebben voor hun visie. Ze blijven echter een verschil van mening houden over dit onderwerp en elke keer als dit onderwerp besproken is, nemen ze vrolijk en lachend afscheid van elkaar. Dan zeggen ze eerlijk: "we komen er niet uit, maar hoe het ook zal gaan, het komt goed. Wat de toekomst ook brengen moge, mij geleidt des Heren hand." Kijk, dat vind ik nu mooi!

We hebben er niets aan als we met hete hoofden en kouden harten eindeloze discussies voeren over de uitleg van Openbaring 20. Volgens mij schieten we dan ook aan het doel voorbij van waarom Christus ons dit hoofdstuk heeft geopenbaard, namelijk om houvast te bieden en niet om verwarring te zaaien. Wat mij betreft mag er daarom een verschil van opvatting zijn. U mag het geheel oneens zijn met mijn uitleg van Openbaring 20. Daar gaan we geen ruzie over maken, want als het echt is zoals het chiliasme beweert, dan is het helemaal aan God. Dan heb ik daar niets over te zeggen en dan heb ik mij gewoon vergist. Wonderlijk genoeg komt het dan goed, want hoe de toekomst ook gaat, het is in Zijn hand.

Toch zeg ik er gelijk ook bij dat ik het echt niet geloof. Ik geloof niet dat het gaat zoals chiliasten beweren, niet omdat ik het niet geloven wil, maar ik kan het niet geloven op grond van de Bijbel, omdat ik de Heere Jezus met geen woord hoor spreken over dit vreedrijk. Aanhangers van het chiliasme zien dat anders. Zij halen vooral dat ene gedeelte aan dat de één aangenomen

en de ander achtergelaten zal worden (Lukas 17:34). Dergelijke gedeelten lees ik anders, maar nu ga ik al bijna een discussie voeren. Volgens mij is er maar één wederkomst en maar één moment waarop Christus Zijn rijk doorzet en de strijd beslist. Tot die tijd zal er verdrukking zijn, omdat deze wereld gevallen is en door en door verdorven en daarom niet zit te wachten op Gods evangelie (Johannes 16:33; Romeinen 1:18-32, 2:9-24; Openbaring 11:7, 13:7). Daarbij zegt de Heere Jezus zelf dat Zijn koninkrijk niet van deze wereld is (Johannes 18:36). Daarom geloof ik niet in een vrederijk, waarna de draak nog een keer zijn macht zal tonen (Openbaring 20:7).

Het millennium: een tijd waarin de kracht van de draak beperkt is (Openbaring 20:1-6)

De beschrijving van het millennium (Openbaring 20:1-6) vindt plaats tussen twee visioenen: het visioen van de omverwerping van het beest en de valse profeet bij de wederkomst en overwinning van Christus (19:11-21) en het visioen van de laatste grote strijd, wanneer Gog en Magog worden verslagen en Satan in de hel wordt geworpen (20:7-10). Naar welke tijd het ook verwijst, in deze context moeten we het visioen over het millennium ook interpreteren.

> Satan gebonden (Openbaring 20:1-3)

Johannes ziet een engel uit de hemel neerdalen (Openbaring 20:1). Dit is waarschijnlijk een andere engel dan de engel die we tegenkwamen in het voorgaande hoofdstuk. Deze engel wordt in tegenstelling tot de vorige engel niet omschreven als een sterke of machtige engel (Openbaring 18). Er lijkt met de komst van deze engel iets nieuws te gebeuren. Dit wordt onderstreept door de eerste woorden die Johannes in dit hoofdstuk schrijft. Vaak gebruikt Johannes de woorden 'na deze dingen' voordat hij aangeeft wat hij in het visioen ziet (Openbaring 4:1, 15:5, 18:1 en 19:1). De woorden 'na deze dingen' gebruikt Johannes om te laten blijken dat het nieuwe visioen het vorige visioen opvolgt. Deze woorden laat Johannes aan het begin van Openbaring 20 weg. Als Johannes de bedoeling had dat de lezer zou begrijpen dat de duizend jaar (20:2-3) zouden plaatsvinden na de wederkomst van Christus, dan zou hij dat waarschijnlijk hebben aangegeven door een uitdrukking als 'na deze dingen' te gebruiken.

Op basis van de inzet van Johannes lijkt er in Openbaring 20 iets te gebeuren wat we ook zagen gebeuren in Openbaring 12, namelijk dat we een blik achter de schermen krijgen. Mijn overtuiging is dat we een ander perspectief krijgen op gebeurtenissen die we al eerder gezien hebben. Bij een chiliastische uitleg wordt Openbaring 20 vaak als een vervolg gezien op Openbaring 19.

1. Satan gebonden: zijn macht is niet grenzeloos (Openbaring 20:1)

De engel die Johannes ziet, heeft de sleutel van de afgrond in zijn hand. Eerder in dit Bijbelboek werd de sleutel van de put van de afgrond gegeven aan de ster die uit de hemel was gevallen (Openbaring 9:1). Deze gevallen ster is de engel van de afgrond, dat wil zeggen de koning van de demonen. Hij opende de afgrond (Openbaring 9:2), waaruit vervolgens de demonen kwamen om de mensen te pijnigen (Openbaring 9:3-6). Nu ziet Johannes echter een engel, die uit Gods tegenwoordigheid komt, met de sleutel van de afgrond in zijn hand. Hierbij is er een groot verschil met de sleutel waar we eerder over lasen. Het gaat in Openbaring 20 niet over de sleutel van de put van de afgrond, maar om de sleutel van de afgrond zelf. De engel kan blijkbaar op een dergelijk grondige manier de afgrond sluiten dat de gevallen ster de afgrond niet meer kan openen met zijn sleutel. Satan kan niet openen wat gesloten is met de sleutel van de engel uit de hemel (vergelijk Jesaja 22:22; Mattheüs 16:19; Openbaring 3:7). De sleutel van deze engel doet daarmee denken aan Christus' sleutel van de dood en het graf (Openbaring 1:18 en 3:7), sleutels die Hij verdiend heeft met Zijn dood en opstanding en die getuigen van Zijn macht over de dood en de duivel (Romeinen 14:9 en Kolossenzen 2:15). Stelt u zich voor dat de draak in de afgrond gegooid wordt en dat de engel de deur van de afgrond op slot draait; kan hij dan ooit nog ontsnappen?

Om ons als lezer te verzekeren dat de draak niet kan ontsnappen, als God dat niet wil, heeft de engel ook een grote ketting in zijn hand (Openbaring 20:1). Het is alsof God wil dat het tot ons doordringt. De draak wordt niet alleen opgesloten, maar wordt ook nog geboeid. Bij deze

grote kettingen moet u namelijk denken aan hand- en voetboeien waarmee een gevangene werd geboeid (Handelingen 12:6). Soms werd een gevangene er in die tijd helemaal mee omsnoerd en daarbij gaat het hier om zware kettingen die met geen mogelijkheid kapot te krijgen zijn. De ketting zal zo zwaar zijn, dat de draak er niet uit kan losbreken. Een gewone ketting had verbroken kunnen worden, zoals de bezetene uit Gardara had gedaan (Markus 5:3-4). Als de draak straks gebonden wordt, kan hij niet ontsnappen, tenzij God hem bevrijdt.

In deze beelden ziet Johannes Gods macht, uitgeoefend door de engel, over de draak. Hoe we ook denken over de betekenis van Openbaring 20, wordt één ding ons bij voorbaat duidelijk: Gods almacht. Hij is door Zijn engel in staat om de draak op te sluiten, zodat hij nooit meer kan ontsnappen.

2. Satan gebonden: wanneer dat plaatsvond (Openbaring 20:2)

De engel die Johannes ziet, grijpt vervolgens de draak vast en bindt hem met die ijzeren ketting voor duizend jaar vast. De manier waarop Johannes dit omschrijft, laat zien hoe machteloos de draak is. Om duidelijk te maken wie de gevangene is, schrijft Johannes op dat het om de draak, de oude slang, alias de duivel en de satan gaat. Die namen openbaren zijn ware aard. De vraag bij deze gebeurtenis is of het mogelijk is om vast te stellen wanneer deze binding van de satan plaatsvindt of plaatsgevonden heeft. Het ingewikkelde van deze vraag is dat er nergens in Openbaring een verwijzing te vinden is naar de binding van Satan.

In de evangeliën vertelt de Heere Jezus volgens mij wel over deze gebeurtenis. Als de farizeeën Hem ervan beschuldigen dat Hij demonen uitwerpt door Zelf de overste van de demonen te zijn, weerlegt de Christus deze beschuldiging door middel van een soort gelijkenis. Jezus legt uit dat het iemand is die het huis van een sterke man kan binnendringen om hem van zijn goederen te beroven, maar dat die persoon eerst de sterke moet binden (Mattheüs 12:29; Markus 3:27).² Met deze gelijkenis weerlegt Jezus Zijn critici door te beweren dat Hij de demonen kan uitdrijven door Zijn macht en gezag waarmee Hij Satan aan het binden was. Zo liet Jezus duidelijk zien dat het koninkrijk van God was gekomen (Mattheüs 12:28; Lukas 11:20). Deze almacht van Christus waarmee Hij de duivel bindt, komt naar voren in heel het evangelie. Zo smeekten de demonen bij Gardara Jezus om hen niet terug te sturen naar de afgrond (Lukas 8:31). In het evangelie van Johannes komen we deze binding van de satan niet tegen. Johannes schrijft echter wel dat de satan veroordeeld en (uit deze wereld) uitgeworpen wordt wanneer Jezus aan het kruis verhoogd zal worden (Johannes 12:31-33). Deze gedeelten maken duidelijk dat de duivel overwonnen, veroordeeld en gebonden wordt als resultaat van Christus' omwandeling op aarde, maar met name door Zijn Overwinning op goede vrijdag en Pasen.³

Op basis van de evangeliën denk ik dat Christus door Zijn leven, dood en opstanding de satan gebonden heeft en de kop van de oude slang heeft vermorzeld. Tot dat moment had de boze (het is na te lezen in het Oude Testament) op heel de aarde, met uitzondering van Israël, het voor het zeggen. Door allerlei afgoden was hij in staat om de volken van deze wereld in zijn greep te houden. Toen Jezus afdaalde in de hel, verlaten werd door Zijn Vader en de satan overwon, verloor de boze echter de macht om de wereld nog langer in zijn greep te houden (Hebreeën 2:14

² Hier wordt hetzelfde werkwoord gebruikt als in Openbaring 20.

³ Andere Bijbelgedeelten lijken ook te spreken over de binding van de satan. De apostel Petrus zegt dat de engelen die gezondigd hebben door God in ketenen van duisternis zijn geplaatst (2 Petrus 2:4). Judas geeft hetzelfde aan in Zijn brief (Judas 6). Hoewel beide apostelen andere woorden gebruiken dan in Openbaring 20, wordt er een vergelijkbaar beeld gebruikt. Petrus en Judas geven echter niet aan wanneer deze binding heeft plaatsgevonden. Ze bevestigen echter wel dat de demonen in de afgrond gebonden zijn tot het laatste oordeel.

en Kolossenzen 2:15). Christus drong het huis van de sterke binnen, om zijn eigendommen, zijn heerschappij over de wereld en de volken van deze aarde (Lukas 4:6), te roven. Om dat te doen, bond Hij de draak (Openbaring 20:2).

*Maar, Heer, U bent uit de doden,
De doden weer opgestaan
De breuk hersteld, 't rijk van Satan geveld.
Ja, Heer, de straf is voldaan.*

Op deze manier lees ik de geschiedenis vanaf Openbaring 12. Nadat Christus de overwinning op de draak heeft gehaald (Openbaring 12:5) en de draak uit de hemel werd verdreven (Openbaring 12:7-8), richtte de draak zich in zijn woede op de vrouw, om haar en haar nageslacht te vernietigen (Openbaring 12:13-18). Dit lukte de draak echter niet vanwege Gods beschermende hand (Openbaring 12:14-18). Dit in bedwang houden van de satan, waarover we lezen in Openbaring 12, wordt in Openbaring 20 uitgebeeld, doordat hij wordt vastgebonden en in de afgrond wordt geworpen. Hij werd in de afgrond geworpen "zodat hij de naties niet langer kon misleiden". Dat betekent dat hij de kerk en haar getuigenis van Christus en haar missie onder de naties niet kon vernietigen.

3. Satan gebonden: het karakter en doel (Openbaring 20:2-3)

Dat de overwinning nog niet definitief is, wordt zichtbaar in de plaats waar de draak wordt geworpen. Hij wordt nog niet in de poel van vuur, maar in de afgrond geworpen. Daar zit een verschil, want de afgrond moet niet gezien worden als de definitieve verblijfplaats van de satan, maar als een tijdelijke verblijfplaats. Het beest dat oorlog voert, de profetische getuigen en de hoer komen namelijk op uit de afgrond (Openbaring 11:7 en 17:8).⁴ De satan en zijn gevolg zullen hun einde vinden in de poel van vuur. Dat zal hun permanente verblijfplaats zijn (Openbaring 20:10).

De engel sluit de afgrond als een derde voorzorgsmaatregel, naast het slot en de ketenen, om zo ontsnapping te voorkomen. Er wordt zelfs een zegel op gedaan. Zegels werden in die tijd gebruikt om bijvoorbeeld een gebied te bewaken, zodat niemand naar binnen en naar buiten zou kunnen gaan. Hierbij kan ook gedacht worden aan de verzegeling van de 144.000 (Openbaring 14:1-5). Het zegel stelde hen veilig, omdat alleen de bevoegde persoon de zegels kon verbreken (Openbaring 5:1). Zo sluit en verzegelt de engel de afgrond, zoals hij dat bij Christus' graf had gedaan (Mattheüs 27:66). De draak blijft opgesloten en kan niet naar buiten komen, totdat het zegel is verbroken en het deksel van de afgrond is verwijderd. Daarmee kan alleen God, die toestemming heeft gegeven voor het sluiten en verzegelen, toestemming geven voor het verbreken van het zegel en het openen van de afgrond. Daarmee is er een absoluut veilige situatie gegarandeerd door Gods almacht.

In Openbaring 20 is de opsluiting van de draak niet zozeer een straf, want die komt later, maar eerder een voorzorgsmaatregel om te voorkomen dat de duivel tijdens de duizend jaar de kerk te gronde kan richten en het evangelie kan dwarsbomen. Op deze wijze wil ik ook het woord 'volken' (Openbaring 20:3) uitleggen. In de omliggende hoofdstukken wordt er drie keer over 'volken' gesproken (Openbaring 21:24-26 en 22:2). Alle keren gaat het hierbij om de door God verlost uit de volken, met andere woorden om de Kerk.

Tot aan zijn gevangenschap door Christus kon de duivel mensen bedriegen en misleiden, met als doel om de relatie te vernietigen die ze met God hadden. Dit bedrog begon in de Hof van

⁴ Dit is overigens een argument dat gebruikt kan worden tegen de uitleg dat Christus de satan al gebonden heeft.

Eden toen de draak, de oude slang (Openbaring 20:2) tegen Adam en Eva loog en ze zo misleidde (Genesis 3). Sindsdien staat hij bekend als de leugenaar en de vader van de leugen (Johannes 8:44; 1 Johannes 3:8). Vóór Christus' geboorte, dood, opstanding en hemelvaart kon Satan Gods heiligen zelfs beschuldigen en kwaadspreken voor Gods hemelse troon (Job 1:6-11; 2:1-5; Zacharia 3:1-5; Openbaring 12:10). Bij de overwinning van Christus werd hij echter uit de hemel gegooid (Openbaring 12:7-12). Nooit meer zou Satan Gods heiligen in zijn heilige tegenwoordigheid kunnen aanklagen. Door Christus' overwinning kan de draak niet meer alle kanten op, want Christus regeert. De boze kan niet langer ongestoord zijn gang gaan. Dat is de betekenis van de put, de ketenen, het zegel en de sleutels. De macht van de boze is niet meer onbegrensd. Hij moet daarentegen toezien, zonder dat hij er iets aan kan doen dat Christus zijn eigen rijk doorzet. De boze, die oude slang, die vuile draak, dat smerige beest kan er niet tegenop. Het boek Handelingen levert hiervoor het bewijs. Alle pogingen van Satan werken mee aan wat hij bestrijdt: de verspreiding van het Evangelie. Door zijn vervolging in Jeruzalem verspreidt het evangelie zich zelfs over de hele wereld.

Dit betekent niet dat de duivel geen kwaad meer aansticht.⁵ Integendeel, als we om ons heen kijken, worden we geconfronteerd met deze draak (2 Korinthe 4:4; 1 Timotheüs 3:7; 2 Timotheüs 2:26). In Openbaring lezen we keer op keer over zijn verleidende activiteit onder de volken (Openbaring 13:14; 18:23; 19:19-21). Dit betekent echter niet, zo openbaart God ons, dat Christus niet overwonnen heeft. Vanaf Christus' overwinning kan Satan zijn rechten, die hij dacht te hebben, niet zonder meer laten gelden op deze aarde. Straks zal hij definitief uit beeld verdwijnen (Openbaring 20:10), maar in de tussentijd is het Christus die Zijn gang gaat om mensen stuk voor stuk en hart voor hart te redden uit de greep van donkerheid en duisternis. Het duizendjarige rijk is nu, het is vandaag, want de boze kan zich niet ongestoord laten gelden. Kijk maar eens goed om u heen. Hij moet keer op keer inleveren. Eke keer weer blijkt dat de satan gebonden is. Dat is hier te zien in Nieuwer ter Aa, maar ook op andere plekken in de wereld. Te denken valt aan China, waar Christus Zijn koninkrijk, Zijn macht en kracht doorzet en dat doet Hij ondertussen al een heel lange tijd.

Dat is bemoedigend als u deze werkelijkheid van Openbaring 20 voor ogen houdt. Ook als u denkt aan mensen die u lief zijn: U kunt ze hebben, o God. Het zal toch niet zo zijn dat de boze het laatste woord heeft in hun leven. Hij moet het afleggen tegen U als U komt door de kracht van Uw Geest, want hij is gebonden en overwonnen.

4. Satan gebonden voor duizend jaar (Openbaring 20:2-3)

De draak zit voor duizend jaar opgesloten in de afgrond. Hoe moeten we deze tijdsaanduiding zien? Slechts op twee andere plekken in de Bijbel wordt deze tijdsperiode gebruikt. In Psalm 90 wordt duizend jaar omschreven als een dag die net voorbij is en als een nachtwake (Psalm 90:4). Ook Petrus heeft het over een periode van duizend jaar (2 Petrus 3:8). Deze beide perioden lijken echter geen verbinding te hebben met de tijdsperiode uit Openbaring. De tekstverwijzingen maken alleen duidelijk dat duizend jaar voor God maar een korte periode is.

Voor het begrijpen van de betekenis van het getal 'duizend' is Psalm 50 behulpzaam (vergelijk Jesaja 7:23). Hoewel het daar niet over een tijdsperiode gaat, maar over heuvels, wordt hier duidelijk dat duizend symbool staat voor een ontzettend groot aantal. Op een vergelijkbare manier wil ik ook de duizend jaar in Openbaring zien. Het is niet logisch om het getal duizend hier als duizend jaar te interpreteren. Op bijna geen enkele plek in Openbaring, met uitzondering van de twaalf stammen en de twaalf apostelen, hebben getallen een letterlijke betekenis.

⁵ In de meeste chiliastische visies is dit ook het geval. Het vrederijk betekent niet dat de zonde van de aarde is verdwenen.

Daarnaast worden veelvoudigen van tientallen (10 x 10 x 10) in joodse geschriften vaak symbolisch gebruikt. Zo denk ik dat de duizend jaar verwijzen naar een uitermate langdurende periode, een periode die lang genoeg is om alles te voltooien wat God van plan is. In de visie die ik hiervoor onder woorden heb gebracht, staat deze periode waarin Satan gebonden is in het teken van verkondiging van Christus aan de wereld (Openbaring 11:3-13).

Hoewel duizend jaar een lange periode is, maakt deze tijdsaanduiding duidelijk dat het tegelijkertijd niet eindeloos is. Duizend jaar duurt geen eeuwigheid, al lijkt het soms wel een eeuwigheid te duren. De duur van dit vreedrijk is duidelijk begrensd. Deze grens wordt aangegeven in vers 3, als de satan losgelaten wordt voor een kleine tijd.

5. Satan losgelaten (Openbaring 20:3)

Wanneer deze lange periode voorbij zal zijn, zal de draak voor een korte tijd worden losgelaten. Ongeacht de tijdsperiode en het moment waarop dat zal plaatsvinden, is zeker dat God ervoor zal zorgen dat Satan zal worden losgelaten. Deze periode wordt later in Openbaring 20 uitgebreider omschreven (Openbaring 20:7-10). Hier wordt duidelijk dat de draak zich nog één keer volop zal laten gelden. Het zal een climax vormen van de geschiedenis waarin hij volop de volken zal misleiden. Deze tijd doet denken aan het rijk van de antichrist. Het is een soort laatste krachtmeting om alsnog het rijk van God in Christus onder de voeten te lopen en van de aarde weg te vagen.

Johannes ontvangt geen uitleg van een engel waardoor wij kunnen begrijpen waarom de satan nog een keer zal worden losgelaten. Alleen wordt ons duidelijk dat het noodzakelijk is dat het gebeurt, omdat het Gods plan is. Speculeren waarom dit nodig is, is een vergeefse poging, behalve dat we kunnen zeggen dat het in overeenstemming zal zijn met de soevereine wil van God en Zijn eeuwige plan voor de voleinding van alle dingen.

Die tijd dat de duivel wordt losgelaten, is echter maar een korte tijd, een tijd die we ook terug zien komen in 1 Petrus 5, waarin gesproken wordt over de duivel die rondgaat als een briesende leeuw, omdat hij weet dat hij nog maar een korte tijd heeft. De troost is echter dat deze tijd niet lang zal duren en mogelijk zelfs ingekort zal worden, omdat de gelovigen anders af zouden vallen (Mattheüs 24:22). Na die korte tijd, zo maakt vers 9 duidelijk, is het voorbij. Het is dan voor eeuwig voorbij!

Chiliastische uitleg: het moment van binden (Openbaring 20:1-3)

Er zijn twee grote verschillen tussen de bovenstaande uitleg van Openbaring 20:1-3 en de chiliastische uitleg. Deze twee elementen worden hieronder uitgelicht.

Allereerst legt de chiliastische uitleg een grote nadruk op het woord 'en' aan het begin van het eerste vers. Dat woord laat volgens chiliasten zien dat Openbaring 20 in de tijd zal volgen op Openbaring 19. Nu valt niet te ontkennen dat dit de betekenis kan zijn van het woord 'en'. Zij zien Openbaring 19 en 20 als een visioen. Echter, opgemerkt moet worden dat Johannes de temporele opvolging meestal aangeeft met de woorden 'na deze dingen'. In de door mij gegeven uitleg worden Openbaring 19 en 20 duidelijk niet beschouwd als een visioen.

Een tweede verschil is het moment van binding. Het chiasmie ontkent niet dat de macht van de satan momenteel beperkt is. Dit concluderen chiliasten op basis van Bijbelteksten zoals Lukas 22:3; Handelingen 5:3; 1 Korinthe 5:5; 1 Korinthe 7:5; 2 Korinthe 2:11; 2 Korinthe 4:4; 2 Korinthe 11:14; 2 Korinthe 12; Efeze 2:2; 1 Thessalonicenzen 2:18; 1 Timotheüs 1:20; 2 Timotheüs 2:26 en 1 Petrus 5:8. Deze conclusie delen ook niet-chiliasten met hen. Het verschil is echter dat de binding van Satan volgens chiliasten een absolute binding is, waardoor zijn macht verdwijnen zal. Dit sluit aan bij het derde vers, waarin aan bod komt dat satan de volken niet meer zal misleiden. Chiliasten

leggen het woord 'volken' uit als betrekking hebbend op alle volken van deze aarde. Op het eerste gezicht is dat een logischere uitleg dan dat het enkel betrekking heeft op de gelovigen en dat vind ik ook een van de meest overtuigende elementen van de chiliastische uitleg.

Er doet zich echter een probleem voor bij deze uitleg. In een consistente uitleg van de chiliastische visie zijn er op het moment van het duizendjarige rijk geen volken meer die niet in Christus geloven. Veelal wordt aangenomen dat Johannes hier de volken ziet die de slag bij Harmagedon overleefd hebben. Het probleem is echter dat Openbaring 19:18-21 duidelijk de indruk wekt van een totale vernietiging. De mensen die dan over zijn gebleven in het duizendjarige rijk zijn enkel gelovigen en van de gelovigen geldt ook nu al dat de duivel hen niet kan misleiden. Op dit moment kan hij de gelovigen wel bestrijden, maar hun zekerheid en zaligheid ligt vast in Christus en valt buiten het machtsgebied van Satan (Johannes 10:27-30; Openbaring 1).

6. Persoonlijke noot

Mijn uitleg van Openbaring 20 heeft niet het laatste woord. Nogmaals, u mag het helemaal met mij oneens zijn, mede omdat de werkelijkheid om ons heen de binding van Satan lijkt te ontkennen (zie Excurs I). Tegelijkertijd is het onjuist om te beweren dat de satan niet gebonden of beperkt is in zijn macht door Christus' dood en opstanding (Lukas 10:18; Mattheüs 12:22-29 en Markus 3:20-27). Christus' belofte dat de poorten van de hel de gemeente niet kunnen overweldigen (Mattheüs 16:18), maakt duidelijk dat de macht van de satan niet grenzeloos is, maar beperkt door Christus' overwinning.

Excurs I: Ik merk er niets van dat de satan gebonden is.

Deze gedachte verwoordt het tegenstrijdige tussen het aardse perspectief en het hemelse perspectief. Hetzelfde verschil kwam al naar voren in Openbaring 1 en 12. In Openbaring 1 wordt zichtbaar dat Christus het eerste en het laatste woord heeft en dat Hij regeert. Kijkend naar de wereld om mij heen heb ik daar soms vragen bij. Misschien denkt u het ook wel eens: is het niet wat overdreven om te zeggen dat God alles in Zijn hand heeft? Soms merk ik er namelijk niets van. Een vergelijkbare vraag zouden we kunnen stellen aan de hand van Openbaring 12. Daar belooft God voor Zijn gemeente te zorgen. Misschien heeft Johannes daar ook wel zijn vraagtekens bij gehad in de tijd van de vervolging en toch openbaart God ons dat Hij regeert en dat Hij Zijn gemeente beschermt.

Die openbaring is de troost die Openbaring ons biedt. Terwijl we soms denken dat het fout loopt, laat God ons zien dat Hij alle macht in hemel en op aarde heeft (Mattheüs 26:18). Ik merk er echter niets van. Toch is het waar. Juist omdat we het niet zien en er misschien niets van merken, openbaart God het, omdat Hij wil dat we bij die troost leven. Eerlijk gezegd begrijp ik er soms ook niets van en krijg ik het in mijn hoofd niet kloppend en tegelijkertijd leef ik erbij, omdat God het zegt. Als God belooft dat Hij regeert en Zijn gemeente beschermt, zal Hij het dan niet doen?

Op een vergelijkbare manier wil ik ook reageren op de genoemde gedachte met betrekking tot het gebonden zijn van de satan. De satan is gebonden, want Christus heeft de satan overwonnen. Daar geloof ik in, ondanks de schijn van het tegenovergestelde.

*Heer, ik wil Uw liefde loven,
al begrijpt mijn ziel U niet.
Zalig hij die durft geloven,
ook wanneer het oog niet ziet.*

> De duizendjarige regering van de gemeente (Openbaring 20:4-6)

Openbaring 20:4-6 beschrijven degenen die tot leven komen en met Christus regeren gedurende de periode van duizend jaar. Het vierde vers lijkt deze groep mensen die met Christus regeren in twee groepen te verdelen. Als we het gedeelte goed lezen, lijkt het echter om twee groepen mensen te gaan. Johannes zegt namelijk twee keer in het vierde vers dat hij een groep mensen zag. Hij ziet een groep die op tronen zit en gezag krijgt om het oordeel uit te voeren. Daarnaast ziet hij een groep die hij omschrijft als martelaren vanwege hun getuigenis van Christus en omdat zij het merkteken van het beest niet dragen en zijn beeld niet aanbeden hebben.

1. De eerste groep: zij die op de troon zitten (Openbaring 20:4)

Johannes ziet een aantal tronen staan waar mensen op mogen zitten. Wie dat precies zijn, ziet Johannes niet. Wel wordt uit alles duidelijk dat deze groep recht krijgt om het oordeel uit te spreken. Ook de tronen waar zij op zitten getuigen hier van. Het beeld van de troon komt later in Openbaring nog terug, waarbij het duidelijk wordt dat het om een rechterstoel gaat (Openbaring 20:11).

Op het eerste gezicht lijkt deze groep de triomferende kerk te zijn. Dan zal het gaan om dezelfde groep als de tweede groep die Johannes ziet (hierop kom ik terug in paragraaf 3). Het zien van deze groep als de triomferende kerk is in lijn met andere Bijbelgedeelten. In de Bijbel lezen we namelijk over de gelovigen die samen met Christus zullen oordelen in het eindoordeel en nu al met Hem regeren. In Openbaring 3 wordt gesproken over een groep mensen die met Christus op Zijn troon zit. Daar zijn het alle gelovigen die overwonnen hebben (Openbaring 3:21). In Daniël 7 wordt een vergelijkbaar beeld geschetst, waarbij Christus op de troon zit en oordeelt samen met de heiligen van de Allerhoogste (Daniël 7:9-22). Ook Paulus zegt dat de heiligen over de wereld zullen oordelen (1 Korinthe 6:2 en Romeinen 5:17). In deze verwijsteksten gaat het over gelovigen die macht krijgen om te oordelen. Deze gelovigen zijn al bij God.

Toch gaan we te snel als we stellen dat de groep mensen die Johannes op de troon ziet zitten de triomferende kerk is. Er is namelijk een Bijbelse lijn die duidelijk maakt dat het volk van God nu al op aarde regeert en oordeelt namens hem (Efeze 2:6; Kolossenzen 3:1). Paulus maakt ons duidelijk dat de hemelse heerlijkheid niet iets is voor straks, maar dat we er in zekere zin nu al in delen. Zoals Christus door God in de hemel is geplaatst (Efeze 1:20) boven alle overheden en machten (Efeze 1:21-22), zo zijn ook de gelovigen in de hemelse gewesten gezeten. Dat houdt in dat zij in Christus ook boven deze overheden en machten zijn geplaatst (Efeze 6:10-12). Zij hebben dus niet alleen deel gekregen aan Jezus' dood en opstanding (Romeinen 6:3-5; Kolossenzen 2:12-13), maar in zekere zin ook aan zijn verhoging. Daarom schrijft Paulus dat het burgerschap van de gelovige geen aards burgerschap, maar een hemels burgerschap is (Filipenzen 3:20-21). Dat verhoogt zijn met Christus ziet Johannes hier, naar mijn overtuiging, afgebeeld in de tronen. De gelovigen krijgen beschikking over het Koninkrijk, zoals Christus het tot beschikking gekregen heeft van de Vader (Lukas 22:29).

De eerste groep die Johannes omschrijft is, naar ik aanneem, deze groep. Het zijn hen die door het geloof in Christus nu al met Hem op de troon zitten.

2. De eerste groep: ze delen in het oordelen (Openbaring 20:4)

Dit zitten op de troon en het oordelen met Christus op aarde is misschien moeilijk te begrijpen, maar het weerspiegelt iets van het aardse Koningschap van Christus. Hij regeert (Mattheüs 26:52-54, 63-64) en oefent het oordeel namens Zijn Vader nu al uit (Johannes 5:22-23; 12:31-33). Johannes ziet dat Zijn gemeente op aarde in dat oordelen deelt. Hoe moet u dat precies voor u zien? Deze rol van de kerk komt bijvoorbeeld tot uiting in Mattheüs 28:19-20, waar Jezus de kerk machtigt, op basis van alle autoriteit in hemel en op aarde die aan Jezus is gegeven, om Zijn bediening uit

te voeren door te dopen en onderwijzen namens Hem. De manier waarop de kerk nu al oordeelt, is bijvoorbeeld te vinden in Mattheüs 16:16-19 en Johannes 20:21-23, waarin Jezus de Kerk machtigt om de hemel te openen en te sluiten door de zonden van de boetvaardigen te vergeven en de zonden van de onboetvaardigen niet te vergeven. Daarmee is het oordeel niet alleen iets dat straks plaatsvindt, maar nu al wordt het hemelrijk geopend en toegesloten (vergelijk Johannes 3:18). Deze uitspraken van de Kerk, van vergeving of veroordeling, zijn oordelen verkondigd namens hun Meester. Onder deze spanning staat ook elke preek.

Dit met Christus op de troon zitten moeten we wel goed begrijpen. Dat christenen het oordeel krijgen, betekent niet dat ze op eigen initiatief en gelegenheid recht kunnen en mogen spreken. U moet hierbij het beeld van een rechtbank in de Verenigde Staten in gedachte houden. Daar is er een jury en de jury velst dan aan het eind van de rechtszaak een oordeel. Dat vonnis neemt de rechter vervolgens over. Het feit dat de christenen het oordeel wordt gegeven (Openbaring 20:4), laat zien dat het hier precies andersom gaat. Ze wachten het oordeel van hun Redder en Rechter af en wanneer Hij uitspraak doet, stemmen zij helemaal met Zijn oordeel in. Zij spreken in het rechtspreken niet op eigen initiatief, maar ze spreken het Woord na. Hoewel de situatie anders is, zagen we iets daarvan in het hoofdstuk hiervoor. Het hemelse koor zingt als antwoord op Christus' vonnis: amen, halleluja (Openbaring 19:1-9). Zo oordeelt de gemeente met Christus.

Het is precies zoals we het zien gebeuren in de rechtszaal van Kajafas. Waar Kajafas de Heere Jezus ter verantwoording roept en Hem aanklaagt, draait de Heere Jezus de rollen om en zegt: "Van nu aan zult u de Zoon des mensen zien zitten aan de rechterhand van de kracht van God en zien komen op de wolken van de hemel." Daar gebruikt de Heere Jezus twee beelden voor Hem als Rechter. Hij draait de rollen in het heden (van nu aan) om. Het is apart en misschien zelfs onwettelijk dat als u dat tot zich door laat dringen, u hier op aarde soms onder de voet wordt gelopen, belachelijk wordt gemaakt en dat mensen soms niets van u moeten hebben, omdat u christen bent. Dan worden christenen in Noord-Korea en Afghanistan verdrukt, gedood of voor een aardse rechtbank gedaagd, omdat ze Christus belijden. In werkelijkheid, zo ziet Johannes, is het echter precies andersom. Niet de strijdende kerk wordt voor het gerecht gedaagd van de ongelovigen, maar de ongelovigen worden voor het gerecht gedaagd van Christus en Zijn gemeente.

3. De tweede groep: zij die onthoofd zijn (Openbaring 20:4)

De tweede groep die Johannes ziet, zijn de zielen van degenen die waren onthoofd vanwege het getuigenis van Jezus en vanwege het Woord van God. Het beeld dat Johannes hier gebruikt, verwijst naar mensen die met een bijl om het leven zijn gebracht. De vraag is of het enkel betrekking heeft op degenen die daadwerkelijk zijn onthoofd of verwijst naar alle christenen, aangezien allen die in Christus zijn, op de een of andere manier kunnen lijden voor hun christelijke getuigenis, zoals Antipas in de kerk van Pergamum (Openbaring 2:13). Het gaat hier allereerst om hen die hun getuigenis met het bloed hebben moeten bekopen. Er is aanleiding om in deze groep heel de triomferende kerk te lezen. Zo krijgt de gemeente van Laodicea te horen dat eenieder die overwint, dat wil zeggen, de verdrukking heeft doorstaan, met Christus mag regeren (Openbaring 3:21). Net zoals de zielen van hen die waren gedood vanwege het Woord van God en zich onder het altaar in de hemel bevinden, gaat het hier waarschijnlijk ook over allen die vanwege hun geloof in Jezus hun leven hebben verloren en in Christus gestorven zijn (Openbaring 6:9-11). Als alle christenen hier in beeld zijn, zoals ik denk, dan dienen de martelaren die werden onthoofd als voorbeelden van het lijden dat elke gelovige overkomt (Johannes 16:33).

De gelovigen die een verdrukking ondergaan in dit leven, worden afhankelijk van de oorzaak opgedeeld in twee groepen. De eerste oorzaak is dat zij getuigenis geven van Jezus en

het Woord van God. Het getuigen van Christus is kenmerkend voor een christen (Lukas 24:44-49; Johannes 15:27; Handelingen 1:8). Heel de christelijke gemeente getuigt van Christus (Openbaring 11:3-7). Het is daarmee niet alleen een opdracht voor de christen (Mattheüs 28:19), maar ook een kenmerk van een christen (Handelingen 1:8). Kenmerkend aan die getuigenis is dat het tegen de stroom in gaat. Het Griekse woord voor getuige (μαρτυρία; marturia) impliceert martelaarschap. Een getuige is dus een christen die getuigt van de waarheid van Jezus en het Woord van God. Hierdoor zal hij vormen van vervolging ondergaan. Of hij nu een martelaarsdood sterft of niet, hij is een martelaar van Jezus. Het Bijbelse gebruik van getuige en martelaar ondersteunt de interpretatie van onthoofding van deze getuige als de verbeelding van de vervolgingen die alle christenen ervaren. Christelijke getuigen (martelaren) ondersteunen en bevestigen hun getuigenis met hun leven en, indien nodig, door de manier waarop ze sterven. Deze omschrijving van een christen doet ons de vraag stellen of we bij deze groep horen. Bent u een getuige van Christus?

De tweede oorzaak van martelaarschap is de draak (Openbaring 13:1-10). Via zijn handlangers verdrukt en bestrijdt hij de vrouw. Deze verdrukking zal zijn hoogtepunt vinden in het beeld dat aanbeden moet worden op straffe van de dood (Openbaring 13:15) en het merkteken dat de gelovigen uitsluit van de maatschappij (Openbaring 13:16). Net als bij het onthoofden omschrijft Johannes de hevigste gevolgen van de verdrukking door Satan. Door trouw te blijven aan Christus en Zijn getuigenis zal de gemeente uitgesloten, verdrukt en gedood worden. Johannes ondervond deze vervolging aan den lijve en iets daarvan zal iedereen die trouw is aan Christus ervaren in zijn leven. Is het niet in de vorm van lichamelijke verdrukking, dan is het wel in de vorm van geestelijke verdrukking en verleiding (Openbaring 17:1).

Johannes ziet mensen die hoe dan ook genekt waren in het leven, omdat ze Christus volgden. Hij ziet mensen die onder de voet zijn gelopen door de vijanden van Christus, omdat ze van Hem getuigden en daarom niet mee konden met de wereld om hen heen. Hij ziet mensen die buitenspel werden gezet en vreemdelingen op aarde zijn, omdat ze Christus volgden (Filippenzen 3:20). Het zijn mensen die op een of andere manier, net zoals Johannes en de gemeente uit die tijd, niet meer deel konden nemen aan het gewone maatschappelijke leven, omdat ze verbannen werden (Openbaring 1:9). Het zijn mensen die links- of rechtsom een martelaar zijn vanwege het getuigenis dat ze geven.

4. De tweede groep: ze worden weer levend (Openbaring 20:4-5)

Deze tweede groep die Johannes ziet, lijkt in eerste instantie een verslagen groep te zijn. Daarbij moest ik denken aan die christenen die op het strand door volgelingen van de Islamitische Staat gedood werden. Zij moesten Christus afzweren of het kostte hen het leven. Zij konden Christus echter niet verloochenen en werden onthoofd. Als je dat hoort en ziet, denk je: arme mensen. Dan kunnen we wel belijden dat Satan gebonden is, maar die mannen hebben de inspanningen van de draak niet overleefd. Bij hen heeft Satan toch gewonnen. Zij delfden het onderspit en daarom denken we: zelig. Johannes ziet deze mannen echter op een andere manier en hij krijgt te horen: zalig (Openbaring 20:6). Waarom zijn die getuigen zalig? Ze delen in de eerste opstanding (Openbaring 20:5). Het is net als met Christus die stierf op Golgotha. Het lijkt op het eerste gezicht voor de discipelen dat Hij verloren heeft (Lukas 24:21), maar in werkelijkheid is de kop van Satan vermorzeld en heeft Hij overwonnen. Daarom is het zo belangrijk dat we de dingen leren zien uit het perspectief van God en Zijn Woord. Dat moeten we bovendien niet pas als de vervolging in alle hevigheid aanbreekt, maar ook nu we met onze kinderen ons midden in de verleiding bevinden. Nu moeten ons leven en onze opvoeding daarvan doordrongen zijn.

Wat houdt dat weer leven worden (Openbaring 20:4) in de eerste opstanding (Openbaring 20:5) in? Het gaat hierbij niet om de opstanding op de jongste dag. Dat is de tweede opstanding,

waar Johannes later van getuigt (Openbaring 20:13). Deze eerste opstanding is niet de opstanding op het moment dat de zee, de dood en het graf hun doden teruggeven. Daarmee concludeer ik direct dat deze eerste opstanding geen lichamelijke opstanding uit de dood is. De Bijbel spreekt namelijk, met uitzondering van een chiliastische uitleg van Openbaring 20, over een gefaseerde lichamelijke opstanding uit de dood. De Heere Jezus spreekt over een opstanding uit de dood die plaats zal vinden in de laatste dagen (Johannes 6:39-40). Het zien van deze eerste opstanding tijdens het duizendjarige rijk als een lichamelijke opstanding uit de dood staat hiermee op gespannen voet. In de Bijbel wordt de wedergeboorte ook omschreven als een opstanding (Johannes 5:19-30; Kolossenzen 3:1-4). Over deze opstanding kan het hier ook niet gaan, omdat het hier gaat om mensen die al gestorven zijn en voor wie de genadetijd voorbij is.

Het beeld dat Johannes hier ziet, sluit aan bij wat er in het Oude Testament al werd beleden. Asaf zong erover: U hebt mijn rechterhand gevat. U zult mij leiden door Uw raad. En als de dood dan komt, dan breekt Uw goedertierenheid, Uw trouw en dat wat U met mij heeft niet af. Integendeel, U neemt mij op in heerlijkheid (Psalm 73:23-26). Doorslaggevender voor deze uitleg zijn de woorden van de Heere Jezus zelf. Hij belooft dat als u in Hem gelooft dat, al komt dan de dood, u toch niet sterven zal, maar het eeuwige leven heeft al bent u gestorven (Johannes 11:25-26). Op die manier schrijft ook Paulus erover. Als hij weet dat hij binnenkort sterft, schrijft hij aan Timotheüs dat de tijd van de ontbinding aanstaande is en dat er daarna een kroon voor hem weggelegd is (2 Timotheüs 4:6-8). Dat leven in de eeuwige heerlijkheid is wat Johannes hier waarschijnlijk omschrijft: de hemel waarin de gelovigen mogen verblijven totdat Christus terugkomt (Jesaja 6:2, Hebreëen 12:22; Openbaring 5:11 en 7:9). Het is nog niet de lichamelijke opstanding en daarom spreekt Johannes ook over zielen.⁶

5. De tweede groep: ze regeren als koningen en priester (Openbaring 20:4 en 6)

Dat opstaan in de hemelse heerlijkheid staat niet op zichzelf. Het gaat bij God niet alleen om zalig worden, maar God wil dat we aan Christus gelijkvormig zijn (Romeinen 8:29). Iets daarvan ziet Johannes als hij schrijft dat de gelovigen regeren als koningen en het koningschap bezitten (Openbaring 20:4 en 6). Het zal zijn zoals Christus beloofd heeft aan de gemeente van Thyatire: "Wie overwint en wie Mijn werken tot het einde toe in acht neemt, hem zal Ik macht geven over de heidenvolken (Openbaring 2:18; vergelijk Openbaring 3:21; 5:10)." Hoe zal dit precies zijn? Allereerst moet hierover gezegd worden dat het onvoorstelbaar is voor ons nu. We zullen regeren door met Gods regering in te stemmen. Deze regering maakt in ieder geval duidelijk dat de gelovige niet langer meer onder de voet gelopen en opgejaagd zal worden, maar mag delen in de zegen. De regering van de heilige wordt in Openbaring het meest zichtbaar gemaakt in de gebeden van de martelaren onder het altaar (Openbaring 6:9-11). Op een of andere manier hebben deze gebeden invloed op Gods verlossend handelen (Openbaring 8:3-5). Hoe dat precies kan en zal zijn, maakt Gods Woord ons niet duidelijk. Toch biedt deze gedachte een troost. Te denken valt aan de voorgangers van de gemeente die gedood werden (Openbaring 2:13). Terwijl zij de laatste adem uitbliezen, lieten ze de gemeente niet los, maar regeerden ze met Christus. Dit is niet te begrijpen en toch biedt het troost. Als u de laatste adem uitblaast, moet u niet denken: wie blijft er voor mijn kinderen en kleinkinderen bidden en zorgen? Kijk hier met Johannes mee: hij ziet koningen die regeren met Christus.

De triomferende kerk zal ook priester zijn (Openbaring 20:6). Dat wil zeggen dat ze toegewijd zullen zijn in dienst aan God (Leviticus 8). Zij die de ellende te boven zijn, loven, prijzen

⁶ Dit Griekse woord duidt op wat anders dan de stoffelijke buitenkant van de mens (Mattheüs 10:28). Het is de ziel van de mens die blijft voortleven, ook nadat het aardse lichaam gestorven is (Handelingen 2:27,31; Openbaringen 6:9).

en aanbidden Hem (Openbaring 7:15). In deze hemelse heerlijkheid zien we iets terug van het paradijs: Adam die als koning en priester voor God leefde. We zien er iets in terug van Gods doel: een volk van koningen en priesters voor de Vader (Exodus 19:6; Openbaring 1:6). Deze eerste opstanding is een soort voorproef van de lichamelijke opstanding (Openbaring 22:3). Die hemelse werkelijkheid wordt wat mij betreft in vers vier tot zes bezongen en is er nu al. Terwijl wij nog op aarde zijn en de strijd nog voortduurt, is die werkelijkheid er ook en geliefden die ontslapen zijn in Hem, die delen daarin. Dat is wat God ons in dit visioen verzekert. Dat wordt ons hier gegeven om ons hart mee op te halen, om ons mee te vertroosten, juist als we staan bij een graf en er van iemand niets over lijkt te blijven. Het zijn maar woorden en beelden die Johannes gebruikt, maar ondertussen is het een troostrijke werkelijkheid: een eerste opstanding die ervan getuigt dat de dood en de duivel niet het laatste woord hebben. Door Christus krijgt Gods gemeente, die hier voor het oog soms weinig te zeggen had, het laatste woord, doordat leden van die gemeente koningen en priesters zijn.

Excurs II: een ander perspectief op sterven

De duivel lijkt in de wereld om ons heen soms het laatste woord te hebben en we denken misschien wel: God, hoe kunt U het toelaten dat gelovigen vervolgd en gedood worden? We kunnen het idee hebben dat het helemaal verkeerd gaat, maar we zien hier iets anders. Satan blijkt niet gewonnen te hebben. Hij heeft zich tot het uiterste dat God hem toeliet ingespannen, maar het geloof heeft hij niet afgenomen. Integendeel, Christus heeft overwonnen in deze martelaren. Niemand, zelfs de draak niet, kon de gelovigen uit Christus' hand rukken (Johannes 10:27-30). Ze zullen nu al bij Hem zijn.

Deze eerste opstanding is de realiteit die Johannes ziet. Terwijl christenen soms ten onder lijken te gaan in de dood en de poorten van de hel de gelovigen lijkt op te slikken en een christen zijn laatste adem uitblaast, is het niet voorbij, ziet Johannes. Het kan erop lijken dat de draak en de wereld feest lijken te vieren, omdat ze overwonnen denken te hebben, zoals dat in de tijd van Johannes wel gebeurde (Openbaring 11:1-14), maar de werkelijkheid is anders. Het is eerder het tegenovergestelde, want Zijn liefde waar we nu al van leven mogen en die relatie waar we door Christus' bloed in zijn gezet, kunnen niet stuk en niet sterven. Al blaas je je laatste adem uit, dan gaat Hij door en daarom is de dood in wezen niet meer dan een doorgang. Een christen staat op met dat hij hier op aarde in elkaar zakt en je gaat in Gods hemelse heerlijkheid en deelt in die overwinning en heerschappij van Christus.

Laat die troost tot u doordringen: al datgene wat u hier eronder hield en u onder de voet liep, dan bent u het te boven. U kunt denken aan Johannes de Doper. Toen hij onthoofd werd, ging hij in Gods heerlijkheid. Terwijl zijn lichaam daar lag, in die kerker, was hij alle nood en dood te boven, een overwinnaar door Hem die hem heeft liefgehad (Romeinen 8:37). Die wetenschap corrigeert ons denken over sterven. We denken, hoe begrijpelijk ook weleens: wat jammer dat opa of oma dit niet meemaakt. Vanuit het perspectief dat Johannes ons hier biedt, is dat wel verdrietig voor ons, maar het is niet verdrietig voor hen die ontslapen zijn in Christus.

6. Een andere groep: de overige doden (Openbaring 20:5)

Te midden van de uitleg over de heerlijke eerste opstanding, wordt Johannes een groep mensen geopenbaard die niet meer levend worden. Wie maken deel uit van deze groep? Vanuit dit vers wordt in ieder geval duidelijk dat deze doden niet zullen delen in de eerste opstanding en daarmee niet delen in de regering en heerschappij van Christus. Het kunnen daarmee niet de gestorven overledenen zijn. Zowel de chiliastische uitleg van dit gedeelte als de niet-chiliastische uitleg van dit gedeelte gaat ervanuit dat het hier gaat om de zondaars en ongelovigen die

overleden zijn. Dit zinnetje schetst de realiteit dat de ongelovigen niet delen in de heerlijkheid van de gelovigen. Daarbij moet u beseffen dat in de Bijbel ongelovigen bijna nooit opstaan.⁷

Sommigen concluderen op basis van deze en andere teksten dat ongelovigen nooit zullen opstaan. Dat is onjuist, omdat ook de ongelovigen beoordeeld zullen worden (Openbaring 20:15). Anderen zeggen op basis van Openbaring 20 dat de ongelovigen tot de jongste dag een soort zienslaap hebben. Dat is echter niet wat Johannes ons duidelijk maakt met dit gedeelte. Dit kleine zinnetje laat ons zien dat je met alle huiver moet zeggen dat wie Christus hier op aarde niet beleed heeft, niet zal delen in de zalige heerlijkheid. Voor hen wordt iets anders werkelijkheid. De onnutte slaaf zal uitgeworpen worden in de buitenste duisternis. Daar zal het geweest zijn en tandengeknars (Mattheüs 25:30). Dat zal zijn als een voorlopige uitspraak op het definitieve vonnis.

Voor die werkelijkheid zijn er geen woorden. Misschien gebruikt Johannes er daarom geen woorden voor. Het is het ergste wat je kunt bedenken. Daar is geen spoortje liefde en geen streepje licht. Het zal daar de hatelijkheid ten top zijn: de plek waar de boze huist en het kwade heerst. Het wordt ons hier in stilzwijgen geschilderd als werkelijkheid waar God ons niet voor over heeft. Dat doet Johannes niet om ons bang te maken, maar wel om ons bewust te maken. Als we niet leven van Gods liefde, niets voelen voor Zijn genade en geen kind aan huis zijn bij Hem, dan zal dat wat we nu hebben zich ook voortzetten. Dan hebben we nu niets met Hem en zullen we ook niet delen in de heerlijkheid en de zalige opstanding van Hem.

7. Een zaligspreking (Openbaring 20:6)

Lezend over het beeld van de hemelse zaligheid drukt God ons in een zaligspreking op het hart dat het niet bij deze hemelse heerlijkheid blijft. Zij die delen in de eerste opstanding en als koningen en priesters nu al met Christus regeren, zijn ook bevrijd van de tweede dood. Als u zich straks in de hemelse zaligheid bevindt, bent u niet alleen de zonde te boven, maar bent u heilig. Daarnaast hoeft u ook niet bang te zijn dat de eeuwige heerlijkheid u kan ontgaan. Terwijl u voor de wederkomst van Christus sterft, deelt u in de hemelse heerlijkheid en worden we verzekerd van de eeuwige heerlijkheid. Zo maakt God duidelijk dat we straks ook zullen delen in de lichamelijke opstanding en inwoner zullen zijn van de heilige stad, het Nieuwe Jeruzalem (Openbaring 21:2-10; 22:19). Als we die heerlijkheid van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde bovendien tot ons door laten dringen, begrijpen we deze zaligspreking.

Chiliasische uitleg: de opstanding in het vreedrijk (Openbaring 20:4-6)

Voor een groot deel komt de bovenstaande uitleg van Openbaring 20:4-6 overeen met de chiliasische uitleg. Het grootste verschil is opnieuw het moment waarop dit visioen in vervulling gaat. Aangezien het chiliasme dit hoofdstuk leest als een belofte voor de toekomst, wordt de eerste opstanding (Openbaring 20:5) als een lichamelijke opstanding uit de dood gezien. Zij die opgestaan zijn, zullen niet regeren vanuit de hemelse heerlijkheid, maar ze zullen op tronen zitten in het aardse Koninkrijk van Christus. Alle gestorven gelovigen uit de tijd na de eerste komst van Christus zullen zich bij de heiligen van de verdrukking voegen en gezamenlijk met Christus regeren (2 Timotheüs 2:12). De niet-gelovigen die gestorven zijn (Openbaring 20:5), zullen nog duizend jaar in het graf blijven. Er is daarmee een scheiding van minstens duizend jaar tussen de eerste en tweede opstanding.

⁷ Het Griekse woord voor opstanding (ἀνάστασις; anastasis). Alleen in Handelingen 24:15 wordt dit woord gebruikt voor de opstanding van de onrechtvaardigen.

In deze duizendjarige periode van vrede door de regering van Christus en de gelovigen ziet men vele beloftes in vervulling gaan, namelijk dat mensen vredig zullen leven en er overvloed aan eten zal zijn (Jesaja 65:20-21; Jesaja 2:2-4;). Ook plaatst men de bekering van Israël en een opwekking van de gemeente in deze periode. Dit is het aantrekkelijke van de chiliastische uitleg. Onvervulde beloften in Gods Woord lijken van toepassing te zijn op deze periode. Het ingewikkelde is echter dat Johannes in Openbaring 20 geen toespeling maakt op deze belofte. Hij omschrijft hetgeen hij ziet op een sobere manier.

Het gevolg van dit grote verschil is dat de uitleg van Openbaring 20 niet functioneert als een antwoord en troost op de vragen van de gemeente nu. Het is meer een troost en een uitzien naar het vrederijk dat komt.